



Hoe en waar? : een ernstig woord aan allen, die uitstekende weezenverpleging op den hoogsten prijs stellen

<https://hdl.handle.net/1874/234815>

Dr. 1893. IV, 31

mm 11362

13
52

HOE EN WAAR?



Een ernstig woord aan allen,
die uitstekende



WEEZENVERPLEGING



op den hoogsten
prijs stellen,

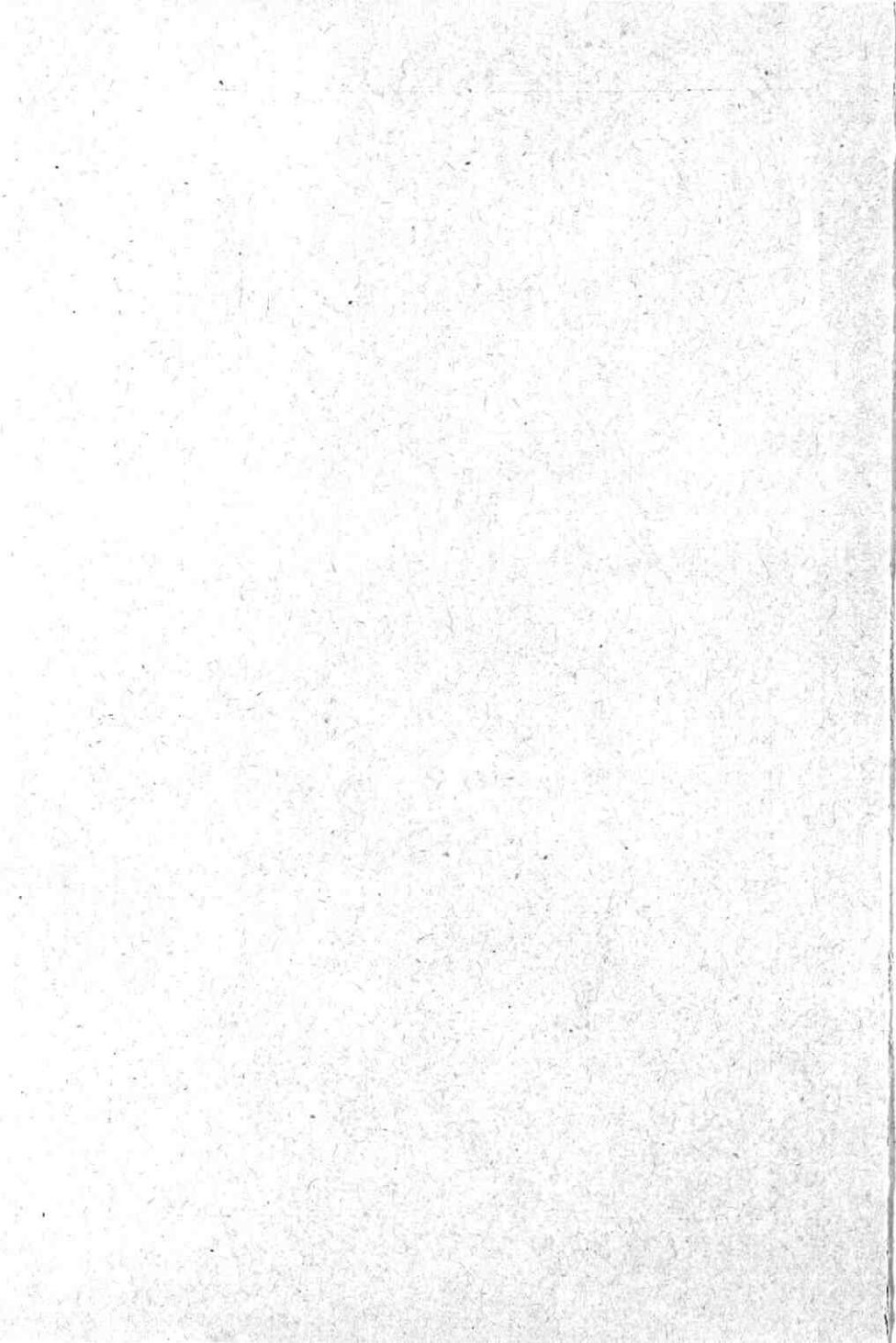
— DOOR —

J. K. G. MULLER,

Hoofd der school te Oudeschild.



HAARLEM,
W. H. J. VAN NOOTEN.
1893.



HOE EN WAAR?



Een ernstig woord aan allen,
die uitstekende weezenverpleging op den hoogsten
prijs stellen,

DOOR

J. K. G. MULLER,

Hoofd der school te Oudeschild.



HAARLEM,
W. H. J. VAN NOOTEN.
1893.



GEDRUKT BIJ DE ERVEN LOOSJES, TE HAARLEM.



Weezenverpleging!

Dat woord is thans op aller lippen.

Daar zijn stemmen opgegaan over de weesinrichting te Neerbosch, die het noodzakelijk maken de vraag te overwegen en te beantwoorden: „Hoe en waar zullen we onze weezen naar eisch verplegen?”

Bij die vraag hebben we allen belang van wat richting we ook zijn. De menschlievendheid stelt het ons ten plicht voor onze weezen te zorgen en hen zóó op te voeden, dat er alle kans is, dat zij nuttige, brave leden der maatschappij worden.

We dienen dus onpartijdig en onbevooroordeeld te onderzoeken, of we algemeen op den goeden weg zijn met onze weezenverpleging.

Schrijver dezer brochure plaatst zich op een onzijdig standpunt, wat betreft hetgeen over de stichting te Neerbosch is geopenbaard.

Hij kent de stichting Neerbosch niet van nabij. Toen hij in 1884 een tiental dagen te Nijmegen vertoefde, en van daar uit de plaatsen in den omtrek bezocht, lag het in zijn plan ook Neerbosch door eigen aanschouwing te leeren kennen, maar de tijd ontbrak hem.

Sedert tal van jaren echter stond bij hem de overtuiging vast, dat het beginsel van weezenverpleging niet deugt, en hij hoopt in deze bladzijden die overtuiging ook bij zeer velen te vestigen, opdat algemeen een andere weg ingeslagen worde, een weg die trouwens niet meer nieuw is en die sedert 1874 betreden wordt door de „Maatschappij tot verpleging van weezen in het huisgezin.”

De schrijver staat tot deze Maatschappij in niet de minste betrekking. Met een beperkt inkomen kan men met een talrijk gezin niet alles steunen, waarvoor men zeer groote sympathie heeft.

Hoe zullen we onze weezen naar eisch verplegen?

Onnoozele vraag! zal deze of gene misschien denken. Het antwoord zal natuurlijk moeten zijn: humaan, naar aard en karakter, gestel en aanleg, neiging en kerkgenootschap. En dat kan niet geschieden

in een gesticht, waar vele honderden weezen bij elk-ander zijn. In zeer groote weeshuizen, gelijk Neerbosch, gelijk het vroegere weezengesticht te Veenhuizen, moge de hoofdleiding uitstekend zijn, de taak is te veelomvattend, dan dat de beste in staat zou zijn er het fijne van te weten. Op papier is meestal de opvoeding en verpleging uitstekend in orde, maar in werkelijkheid blijft er veel te wenschen over. De weezen komen uit verschillende gezinnen. Men heeft er, die eene beschaafde, nette opvoeding genoten, maar ook die ruw en verwilderd zijn. Hoe kunnen nu zulke kinderen naar eenzelfde systeem geleid worden! Dat kan, dat mag niet. Weezen zijn net zoo min allen uit hetzelfde hout gesneden, als andere schepselen; het zijn ook individu's, die niet over één kam mogen geschoren worden, en waar het geschiedt wordt eene groote fout begaan, onrecht gepleegd, zij 't dan ook onbewust.

O, wij hebben een woord van lof voor de toewijding, voor de wijsheid en liefde, waarmee directeuren en weesvaders en weesmoeders van groote en zeer groote weeshuizen hun plicht, hun hoogst moeilijke taak vervullen; maar toch, het kan niet zóó geschieden, dat de *goede* huiselijke opvoeding vergoed wordt.

Daarbij komt, dat men in den regel tot directeurs en directrices van kleinere en groote weezen-inrich-

tingen personen aanstelt, die geene kinderen hebben, of ook wel ouden van dagen. Dat is zeer onpractisch en leidt vaak tot bittere teleurstellingen. Men stelle, als men de weeshuizen in stand wil houden, tot vaders en moeders aan, die *geschikt* zijn, onverschillig, of zij kinderen — „tot hun last”, is helaas de geijkte term — hebben of niet. Geef ieder weeskind eene opvoeding naar zijn aard, karakter, enz. en het doel, dat de weezenverpleging beoogt, komt men meer nabij. In weeshuizen met een beperkt getal verpleegden kan dat geschieden; onmogelijk is dit in gestichten, waar duizend en meer kinderen worden verpleegd.

Mij is van nabij een weeshuis bekend, dat thans 16 verpleegden telt. De vader en moeder hebben zelf geen kinderen, maar zij verstaan uitstekend de kunst de kinderen te leiden met eene liefde, toewijding en roeping, waarvoor men achting en eerbied heeft. Die weesvader vertelde me onlangs, hoe moeielijk hem in den aanvang zijne taak viel. En hoe oordeelt men gewoonlijk over de hoogst gewichtige betrekking van weesvader en moeder? Raadpleeg de honorariums, die men er voor uitlooft!

Het wordt tijd, dunkt me, dat we met den ouden sleur breken, en waar het getal weezen in een gesticht te talrijk is, om er de volle aandacht aan te wijden, met spoed een beteren weg gaan bewandelen.

De weg is deze: Voedt de weezen zóó op, als dit in een goed gezin geschiedt; zorgt, dat ze geen vreemdelingen zijn in de maatschappij, wanneer ze daarin later, gewoonlijk op hun 20ste jaar, optreden.

Van dat denkbeeld gingen *zij* uit, die op den eersten Mei 1874 eene Maatschappij oprichtten tot verpleging van weezen in het huisgezin. Het huisgezin is de aangewezen plaats, waar we onze weezen moeten opvoeden. Een betere gelegenheid is er niet. De genoemde Maatschappij, die bij besluit van Z. M. den Koning van 22 Januari 1875, Staatsblad van 20 April 1875, No. 101, als rechtspersoon werd erkend en H. M. de Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk tot Beschermvrouw heeft, zorgt dat hare weezen alleen in goede gezinnen aanlanden. Zij volgt den natuurlijken en daarom den besten weg. Voor haar zijn weezen meer dan nommers, die men afleest om behandeld te worden, of om te handelen. Bij velen in den lande is deze Maatschappij nog onbekend, en door anderen wordt hare werkzaamheid, gelijk in een harer jaarverslagen gezegd wordt, verkeerd beoordeeld. Aan die Maatschappij moet in de toekomst, zoo niet de algeheele, dan toch het grootste deel der weezenverpleging worden toevertrouwd, omdat het huisgezin de werkelijke plaats voor de opvoeding der kinderen is. Men plakke geen honderden bij honderden weezen in

een gesticht bij elkaar, en make zich dan wijs, dat men zijn plicht doet.

Treurig, hoogst treurig is het, dat men hier en daar bij afslag de weezen uitbesteedt, en daarmede de meening uitspreekt, dat men genoeg doet, wanneer men de ouderloozen voor den hongerdood beveiligt. Het kan toch de vraag niet zijn, of vele weezen het beter hebben, dan ze het hadden bij hunne ouders, maar wel, of *wij* onzen plicht doen. Wij hebben toe te zien, dat niet één dezer kleinen verloren ga, door onze lauwheid. En waartoe zou in 's hemelsnaam godsdienst dienen, indien we dien in het leven niet in practijk brengen? En weet Nederland wel, dat nog geen derdedeel zijner weezen in de gestichten en weeshuizen verpleegd wordt, en dat de verpleging van de hiervoor genoemde Maatschappij nog slechts over honderdtallen hare zorg kan uitstrekken?

Men heeft gezegd, dat van Neerbosch te weinig profijt getrokken wordt: men moest de weezen voor den militairen stand opleiden. 't Is jammer, dat men er niet bij zei, dat men de dus opgevoede weezen, als zij den vereischten leeftijd hadden bereikt, naar Atjeh moest zenden. Maar Nederland wete, dat het geen

recht heeft aldus met ongelukkigen te handelen. Moet zulk een offer door de weezen gebracht worden, ik zou zeggen: trekt dan uwe hand liever geheel van hen af. Neen, laat een wees zijne eigen keuze hebben bij hetgeen hij worden wil. Kiest hij uit neiging den militairen stand, goed; maar den wees daarvoor op te leiden met voorbijgang van eigen wil, dat is zoo onredelijk mogelijk. Men geve den wees een vader en moeder; deze kunnen den aanleg en de neigingen van hem nagaan en men late hem worden, waartoe hij roeping gevoelt. Is 't reeds voor den wees eene ramp zijne ouders te missen, laten wij het leed verzachten en niet door koudhartigheid de ramp vergrooten. Laat menschenmin de tranen drogen, die het weeskind schreit, maar 't niet naar 't oorlogsveld en de kazerne verwijzen.

Lezers en lezeressen, hebt gij het boekje gelezen, getiteld: „De Wees van Amsterdam door M. C. Rudolfs?” Zoo niet, dan raad ik u ernstig aan het te doen, want ieder, die belang stelt in weezen, zal er wat in vinden, dat in verband staat met de geruchten, die over Neerbosch rondgaan, en dat de ernstige overpeenzing van ieder waard is.

Men leze vooral pagina 52—112, dan zal men inzien, hoe het er in vroegeren tijd in gestichten, waar vele weezen werden verpleegd, toeging, (en denkelijk nog toegaat). En ook zal men dan tot de overtuiging komen, dat, wat er zoo al onder de weezen voorvalt, niet geweten wordt door het toezicht. Onder de weezen heerscht niet zelden een treurige, wreede geest; geldt het recht van den sterkste. Wat is van aldus opgevoede schepselen te wachten? Als de natuur niet machtiger is dan de omgeving, moeten zulke personen in de maatschappij noodwendig verongelukken. Nog eens: wie zich dezer dagen een zelfstandig oordeel wil vormen van de beste wijze van weezenverpleging, die verzuime niet „De Wees van Amsterdam” te lezen. Het is reeds vijf jaren geleden verschenen, en dus niet geschreven met het oog op hetgeen men later van Neerbosch zou of kon zeggen.

„Onze Maatschappij”, aldus lezen we in het 18^e jaarverslag der Maatschappij tot verpleging van weezen in het huisgezin, „kenmerkt en onderscheidt zich ook daardoor, dat zij geen ouderloozen uitsluit van haar hulp, tot welk kerkgenootschap de ouders ook behoord hebben, en bij de keus van de pleegouders daarmede rekening houdt. Het kind van Israëlietische ouders

plaatst zij bij Israëlieten; het Katholieke bij Katholieken; het Protestantsche in een Protestantsch gezin. Ja, zij gaat nog verder en acht zich verplicht de onderscheidene kerkgenootschappen en richtingen op Protestantsch gebied zooveel maar immer mogelijk is, in het oog te houden. Zij ijvert niet voor ééne partij, noch werkt in het bijzonder voor ééne richting."

Zie, dat is m. i. eene zeer groote aanbeveling voor deze Maatschappij. De zaak der weezenverpleging is eene te ernstige, te heilige zaak, dan dat zij geëxploiteerd moge worden om propaganda te maken voor eene bijzondere godsdienstige richting. Aan den barmhartigen Samaritaan gelijk, vraagt zij eerst: welke hulp behoeft het weeskind? om dan bij de keuze der huisvesting naar het geloof en de kerkelijke richting der ouders onderzoek te doen.

Maar de Maatschappij tot verpleging van weezen in het huisgezin volgt nog een ander beginsel. Zij gaat nl. ook te rade met de maatschappelijke afkomst der weezen: zij houdt rekening met lichaam en geest en tracht haar doel op de volgende wijze te bereiken: „Wanneer door een voogd, een burgerlijk of kerkelijk armbestuur de hulp der Maatschappij wordt ingeroepen, dan zoekt zij, nader ingelicht aangaande den leeftijd, het gestel, het geslacht der kinderen, de oorzaken van het overlijden der ouders, hun maat-

schappelijke positie en hun kerkelijke gezindte, een gezin in die streken, welke met het oog op den lichamelijken toestand, en voor de intellectueele ontwikkeling de meeste waarborgen aanbieden.

Daarmee nu kunnen groote inrichtingen, als Neerbosch, geene rekening houden, en dit stellig tot schade van verscheidene, van de meeste weezen.

„Zijn de kinderen in de nieuwe omgeving geplaatst, dan worden de personen, die bij het kiezen der pleegouders hun diensten hebben betoond, met het houden van het toezicht belast, en vertegenwoordigen de Maatschappij tegenover ouders en kinderen. Valt de woning der pleegouders binnen de grenzen van een comité der Maatschappij, dan zijn de leden van 't Comité met het toezicht belast. Deze medearbeiders komen telkens in aanraking met de pleegouders en weezen; door hunne tusschenkomst wordt het toezicht van het hoofdbestuur, dat jaarlijks de kinderen in hunne verblijfplaats opzoekt, aangevuld.”

Deze Maatschappij bezit „Het doorgangshuis” te Zandbergen bij Amersfoort.

„Zal er uit de kinderen worden, wat er uit worden moet, dan moet men het kind niet regimentsgewijze, maar afzonderlijk behandelen. Men kan groote getalen van kinderen wel fatsoeneeren, africhten, drillen naar het reglement, dat men voor hunne gezamenlijke ver-

zorging heeft vastgesteld, vooral wanneer men bijge-
staan wordt door een compleet kader van ondergeschik-
ten; en zeker, de discipline en tucht, de orde en regel-
maat, die zich bij eene inspectie aan ons voordoen, maken
geen onaangename indruk; wij kunnen ons dan ook
gemakkelijk verklaren, hoe, oppervlakkig beschouwd,
het ideaal in zulk eene verzorging gelegen wordt geacht."

Wij vragen echter met den Secretaris der Maat-
schappij tot verpleging van weezen in het gezin: Kan er
dan van opvoeding sprake zijn? Voedsterlingen en
verpleegden worden bij zulk eene organisatie genum-
merd, en in de massa gaat het individu verloren.
Men kan zegenrijken invloed op de kinderen enkel
verwachten van persoonlijken invloed, en van den
diepen indruk, welken een innig overtuigd, vriendelijk,
ernstig mensch op een kind maakt, wiens vertrouwen
en eerbied hij heeft gewonnen.

Die ervaring moet thans aan het woord. De heiligste
ijver, de hartelijkste toewijding zijn niet in staat de
nadeelige gevolgen te voorkomen, welke het verplegen
van duizend en meer weezen in een gesticht heeft.

Innige belangstelling in het lot der weezen deed
mij de pen opvatten, en ik houd er mij van overtuigd,

dat mijne eenvoudige opmerkingen zullen overwogen worden door allen, die overtuigd zijn, dat een wees nog wat meer behoeft dan brood. Hebben we dan den moed met een stelsel te breken, dat niet proefhoudend is bevonden! Zeker, uit zulke groote inrichtingen komen ook personen, die later met eere eene plaats in de samenleving innemen, maar dit hebben zij meer aan de natuur dan aan hunne opleiding te danken. In ieder geval kan eene strenge, militaire opvoeding van kinderen geen liefde wekken, en bekend is het, dat weezen voor zulke strenge verzorgers geen liefde en eerbied hebben, zich wel aan hen onderwerpen, maar niet overgeven.

En waar de toestand aldus is, kan niet zegenrijk gearbeid worden.

OUDESCHILD, 29 Juni 1893.

Uitgave van W. H. J. VAN NOOTEN, te Haarlem.

In **Stamperius' Nieuwe Bibliotheek voor de Jeugd** is vroeger verschenen:

DE WEES

van Amsterdam,

— DOOR —

M. C. RUDOLFS.

Prijs 75 Cents, gebonden f 1,10.

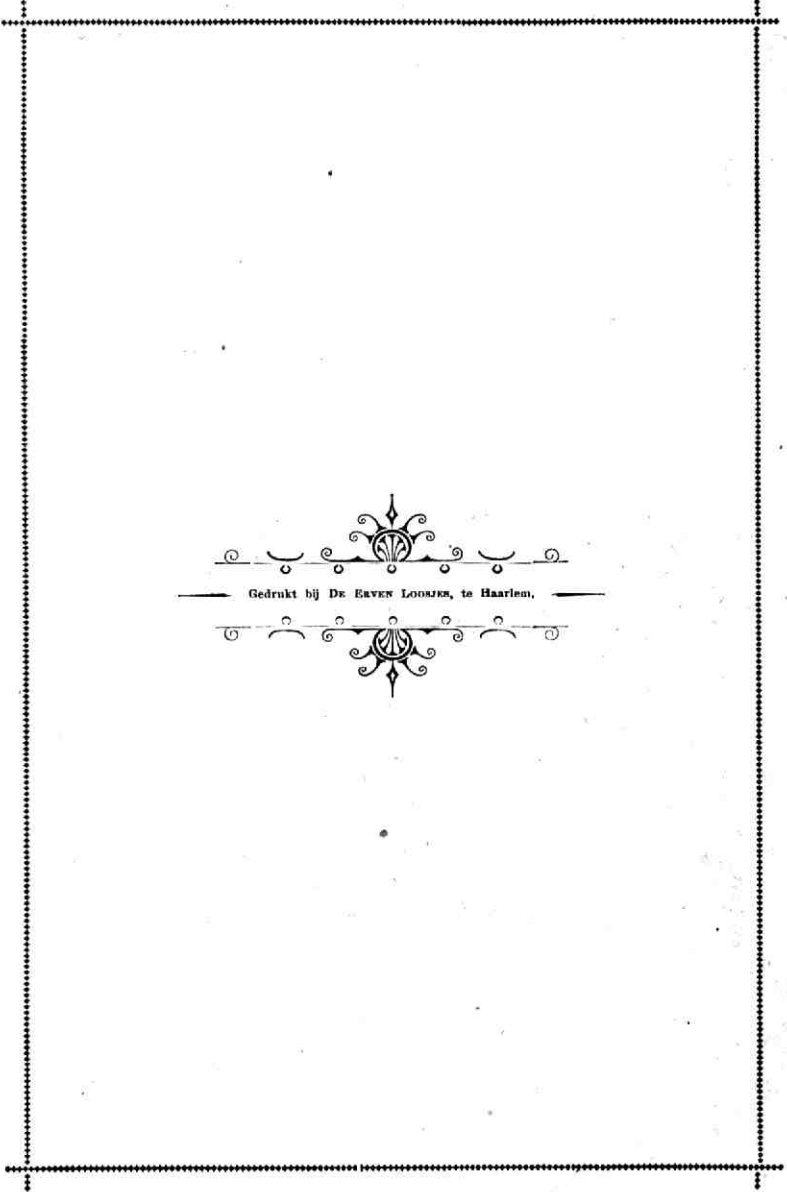
Een aangrijpend verhaal van een wees, die in het weezengesticht „Veenhuizen” werd opgevoed.

„Wilt gij kennis maken met Veenhuizen”, — zoo schreef de heer S. KAAKEBEEKE in „*De Wekker*” — schaf u dit werkje aan, en hebt gij het gelezen, geef het uwen knapen en meisjes, die de 12 jaar achter den rug hebben.

Welk eene vertooning ligt er achter het gordijn, dat dit boekje wegschuift! Wat er geleden wordt, vraag het uzelf, als gij na lezing den stijl nog eens nagaat. De matte tint daarin spruit uit de stemming des schrijvers, en deze heeft Veenhuizen gevormd. Wijzen wij op die matheid, het is om te beduiden, dat het boek er hooger waarde door heeft, zelfs eene zekere dorheid der indeeling verhoogt die waarde.

Ik kende Veenhuizen niet zoo in bijzonderheden en weet niet, wat veranderd is; doch dat het was, zooals schrijver voorstelt, daaraan twijfel ik zelfs geen oogenblik. Het verhaal is in voorstelling vol overtuiging.”

Bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar.

A large rectangular border made of a dotted line surrounds the central text.A decorative flourish consisting of a central circular motif with radiating lines, flanked by symmetrical scrollwork and ending in small circles.

Gedrukt bij DE ERVEN LOOMER, te Haarlem.

A decorative flourish identical to the one above, consisting of a central circular motif with radiating lines, flanked by symmetrical scrollwork and ending in small circles.